

Bulharsko na záchranu: Jak nejchudší země EU tajně zachránila Ukrajinu

politico.eu/article/bulgaria-volodymyr-zelensky-kiril-petkov-poorest-country-eu-ukraine

January 18, 2023

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyy s bývalým premiérem Bulharska Kirilem Petkovem | Sergei Supinsky/AFP přes Getty Images

Autor : [Philip Volkmann-Schluck](#), [WELT](#)

18. ledna 2023 5:00 SEČ

10 minut čtení

Chcete-li si tento článek poslechnout, stiskněte tlačítko Přehrát

▶ 0:00 / 0:00 ———— 🔊 ⋮

Vyjádřeno umělou inteligencí.

Loni na jaře ukrajinské armádě zoufale docházelo palivo a munice sovětského kalibru, které potřebovala k boji s Rusy.

Záchrana přišla z nečekané strany: Bulharska.

Díky své roztržité domácí politice – a proruským sklonům velké části její elity – se Sofie v průběhu invaze snažila zdůraznit, že nevyzbrojuje Ukrajinu.

Podle vyšetřování německého deníku [WELT](#), sesterské publikace [POLITICO](#) ve skupině Axel Springer, to však byla kouřová clona. Díky exkluzivním rozhovorům s ukrajinským ministrem zahraničí Dmytrem Kulebou, bývalým bulharským premiérem Kirilem Petkovem a jeho ministrem financí Assenem Vassilevem si [WELT](#) poskládal obrázek o tom, jak Bulharsko vstoupilo do průlomu a využilo prostředníky, aby poskytlo Kyjevu životně důležité zásoby zbraní, munice a nafta v kritickém okamžiku bojů loňského roku.

Může se vám líbit

[Charles Michel cestuje do Kyjeva, aby se setkal se Zelenským](#)

Ředitel Oliver Stone hovoří o jaderné energii — šéf hospodářství EU Paolo Gentiloni

Autor : Cristina Gonzalez

Zatímco Petkov, který byl při vypuknutí války bulharským premiérem, se pokoušel přitáhnout zemi více na západ, pro-NATO trajektorii, musel se potýkat s intenzivním úderem od prokremelských politiků , včetně svých koaličních partnerů, socialisté, kteří jsou nástupci staré komunistické strany. Dokonce musel vyhodit vlastního ministra obrany za papouškování ruského obratu ve válce. Petkov se alespoň na veřejnosti snažil bagatelizovat jakoukoli myšlenku, že Bulharsko – navzdory značným zásobám zbraní ze sovětské éry – posílí a vyzbrojí Ukrajinu.

Vzhledem k této citlivosti bulharský oficiální postoj k válce viděl, že je házeno do stejného koše jako Maďarsko Viktora Orbána – příliš politicky zaražené do Moskvy, než aby utáhlo jeho váhu.

Ale Petkov a Vassilev, nyní opoziční politici hledající cestu zpět k moci v očekávaných nadcházejících volbách, loni na jaře prolomili mlčení o skutečném rozsahu role Bulharska.

Zatímco Socialistická strana v Sofii označila dodávky bulharských zbraní ukrajinským silám za „červenou linii“, Petkovovi úředníci se vyhýbali mezivládním transakcím a využívali zprostředkovatelské společnosti v Bulharsku i v zahraničí k otevření zásobovacích tras letecky a po zemi přes Rumunsko, Maďarsko, a Polsko.

„Odhadujeme, že asi třetina munice, kterou ukrajinská armáda v rané fázi války potřebovala, pocházela z Bulharska,“ řekl Petkov WELT.

Stejně citlivě se nafta, kterou Bulharsko dodávalo na Ukrajinu, zpracovávala z ruské ropy v černomořské rafinérii, která v té době patřila ruské společnosti Lukoil. „Bulharsko se stalo jedním z největších vývozců nafty na Ukrajinu a občas pokrývalo 40 procent ukrajinských potřeb,“ řekl WELT bývalý ministr financí Vassilev.

Vláda v Kyjevě tuto verzi událostí potvrdila. Kuleba řekl WELT, že jeho zemi loni v dubnu hrozilo, že mu dojde munice. "Věděli jsme, že bulharské sklady mají velké množství potřebné munice, takže mě prezident [Volodymyr] Zelenskyj poslal, abych získal potřebný materiál," řekl Kuleba.

V té době šlo o „život a smrt“, vysvětlil Kuleba, protože jinak by Rusové obsadili více vesnic a měst, „zabili, mučili a znásilnili“ více Ukrajinců.

Ukrajinský ministr zahraničí Dmytro Kuleba loni v dubnu řekl WELT, že jeho zemi hrozilo, že mu dojde munice | Foto bazénu od Valentyn Ogirenko/AFP prostřednictvím Getty Images

Kuleba tváří v tvář žádostem Kyjeva řekl, že Petkov odpověděl, že jeho domácí situace „není snadná“, ale že udělá „vše, co bude v jeho silách“.

„Kiril Petkov prokázal integritu a já mu budu vždy vděčný za to, že použil všechny své politické schopnosti k nalezení řešení,“ pokračoval Kuleba. Příběh byl podle něj jednoduchý: Zatímco někteří členové bulharské koalice se postavili na stranu Ruska, Petkov se rozhodl „být na správné straně historie a pomoci nám bránit se proti mnohem silnějším nepříteli“.

Petkovův plán

25. února, jen jeden den po invazi ruského prezidenta Vladimira Putina na Ukrajinu, na neformálním zasedání Evropské rady v Bruselu, Petkov zdůraznil svým kolegům vůdcům, že Zelenskyj může mít méně než 48 hodin života, že je na moskevském seznamu smrti, a že Rada musí okamžitě přijmout tvrdá rozhodnutí o sankcích. Evropská komise nakonec tyto kroky podpořila.

Ministr financí Vassilev se zároveň zúčastnil jednání ministrů financí EU v Paříži. I tam byla nerozhodnost, jak to popsal. Všichni byli z útoku stále v šoku. Pak Vassilev promluvil. Ne o číslech a ekonomických důsledcích, ale o tom, co Putin myslel „denacifikací Ukrajiny“. Vycházel z vlastních zkušeností Bulharska.

"To je to, co Rusové v Bulharsku po druhé světové válce udělali, zavraždili tisíce disidentů, profesorů a kněží," řekl Vassilev. I on vyzval k okamžitému řešení a účastníci schůzky potvrdili WELT, že bulharský ministr změnil náladu shromážděných delegátů.

O dva dny později Brusel tato opatření provedl. V kruzích EU byly stylizovány jako „bulharský návrh“.

19. dubna, krátce před návštěvou Petkova v Kyjevě, odcestoval ukrajinský ministr zahraničí Kuleba do Sofie, protože začala nová a nejistá fáze války. Ukrajinci zatlačili útočníky z širší oblasti Kyjeva a ze severu, ale mnoho západních zbraní ještě nebylo dodáno. Boje byly tak intenzivní, říká dnes Kuleba, že Ukrajina nutně potřebovala doplnit své zásoby, zejména munice sovětské výroby.

To si Zelenskyj myslel, že Kuleba může zajistit svou misi do Sofie.

Petkov nyní říká, že jeho vláda povolila zprostředkovatelům export, nikoli přímo na Ukrajinu, ale zprostředkovatelským společností v zahraničí.

"Náš soukromý vojenský průmysl vyráběl na plné obrátky," řekl Petkov. Záběry z dubna ukazují nákladní letadla „nabitá až po okraj“ zbraněmi létající mezi Bulharskem a Polskem. Je známo, že polské letiště Rzeszów, 70 kilometrů od ukrajinských hranic a přísně střežené NATO, je významným místem pro přepravu. "Ujistili jsme se, že pozemní trasa přes Rumunsko a Maďarsko byla otevřena i pro nákladní auta," řekl Petkov.

Kuleba tyto zásoby potvrdil. Zdůraznil, že nejde o to, aby bulharská vláda poskytovala vojenskou pomoc přímo Ukrajině, „ale spíše o to, aby ukrajinské společnosti a společnosti ze zemí NATO dostaly příležitost získat to, co bylo potřeba, od bulharských prodejců“.

Podle informací poskytnutých společností WELT za dodávky zaplatily USA a Velká Británie.

Mezinárodní média zůstala soustředěně zaměřena na dodávky západních zbraní, včetně amerických raketometů Himars | Jam Sta Rosa/AFP přes Getty Images

Zdalo se, že kočka je z pytle venku v červnu, když šéf státní vojenské exportní společnosti Kintex, Alexander Mihailov, musel po politickém sporu odstoupit a vyšel na veřejnost s postavami – pravděpodobně s cílem otřást vládou. Mihailov mluvil o vývozu v hodnotě „2 miliard eur“ od začátku války. Zmínil také dodávky munice pro vícenásobný raketomet Grad BM-21.

Ale pak věci znovu utichly. Mezinárodní média se nadále soustředila na dodávky západních zbraní, včetně amerických raketometů Himars. Socialistická strana ve vládě neustále vyhrožovala rozpadem koalice, pokud bude existovat přímá podpora pro Kyjev – ale nemohla, protože žádná taková podpora oficiálně neexistovala.

Nabídka nafty

Bulharsko letělo ještě hlouběji pod radar a poslalo naftu Zelenskyjovým silám.

Vassilev vzpomíná na jarní zasedání Světové banky ve Washingtonu. Tam mu podle něj ukrajinský představitel řekl, že kyjevským jednotkám dochází palivo. Bulharsko má u Burgasu u Černého moře rafinerii, kterou provozuje dceřiná společnost ruské skupiny Lukoil a zásobuje ji ropné tankery z Ruska.

Vassilev řekl, že povzbudil Lukoil v Bulharsku k vývozu přebytečné ropy na Ukrajinu. Reakce byla pozitivní a tamní zaměstnanci Putinovu válku také odsoudili, řekl. Samotné Bulharsko potřebuje asi polovinu paliva, které rafinerie vyrobí; zbytek, říká, byl odeslán na Ukrajinu. Dodávky od místních firem byly opět řešeny přes zahraniční zprostředkovatelské firmy.

Kyjev potvrdil WELT, že ukrajinské společnosti dostaly bulharskou naftu v této velmi důležité fázi.

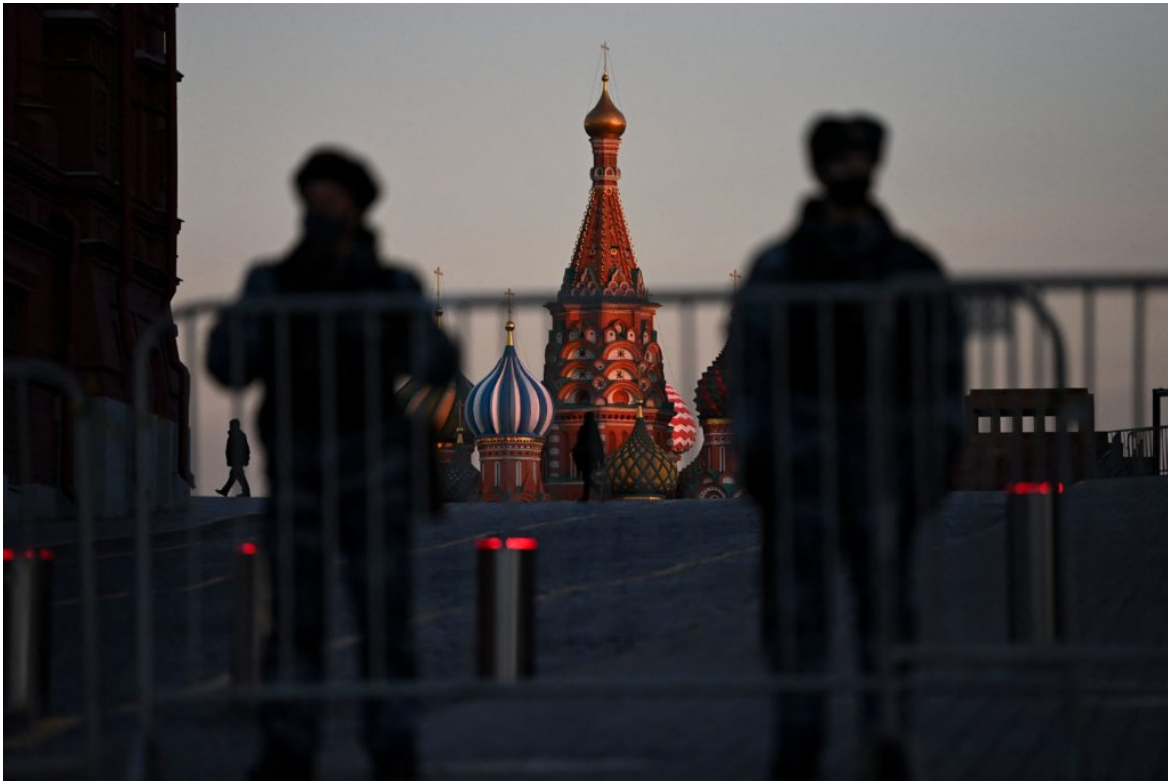
"Kamiony a cisterny pravidelně jezdily na Ukrajinu přes Rumunsko a v některých případech bylo palivo naloženo i do nákladních vlaků," řekl Vassilev.

Moskva kousne zpátky

S tajnými zásobovacími linkami na Ukrajinu Petkov podstupoval velké riziko.

Průzkumy v Bulharsku ukázaly, že 70 procent občanů se obává zatažení do války, a proto jsou proti přílišné podpoře Ukrajiny. Prezident Rumen Radev, nominant Socialistické strany, tento názor rozdmýchal tvrzením, že Bulharsko by se stalo stranou války, pokud by byly dodány zbraně.

Teprve nedávno skončila hra na schovávanou. Od začátku roku je rafinerie Lukoil v Burgasu řízena výhradně z Bulharska, bez spojení s centrálou v Rusku, a nyní shání ropu z jiných zemí. Vláda v Sofii v listopadu oficiálně požádala Evropskou komisi o povolení vyvážet naftu rafinovanou z ruské ropy do destinací včetně Ukrajiny.

Pozornosti Kremlu neušlo, že Bulharsko vyvíjí úsilí jménem Ukrajiny | Kirill Kudryavtsev/AFP prostřednictvím Getty Images

Pozornosti Kremlu neuniklo, že Bulharsko pod Petkovem a Vasilevem vyvíjí masivní úsilí jménem Ukrajiny.

Už od května Moskva bombardovala jeho zemi kyberútoky, řekl Petkov. Ty zasáhly zásobování energií a pošty a občas nebylo možné vyplácet důchody pro státní zaměstnance.

Moskva se také pokusila uplatit poslance a infiltrovat úřady. Od března do června Bulharsko vyhostilo asi 70 zaměstnanců ruské ambasády v Sofii za špionáž.

Moskva věděla, že Bulharsko bylo před válkou zemí EU nejvíce závislou na ruském plynu, a rozhodla se z toho udělat příklad.

Už 27. dubna si Gazprom vybral Bulharsko jako první zemi EU, kde přeruší vývoz plynu. Ale Sofie neustoupila. Premiér Petkov během 24 hodin představil řešení, které by umožnilo téměř 7 milionům bulharských obyvatel obejít se bez plynu z Ruska. Zorganizoval dva tankery se zkapalněným zemním plynem ze Spojených států – za stejnou cenu za metr krychlový, jakou účtoval Gazprom.

Petkov nyní vysvětluje, proč byly USA ochotny s tím souhlasit.

"Při rozhovorech jsem dal jasně najevo, že tankery jsou politickým signálem pro celou Evropu, že vždy existují způsoby, jak se zbavit závislosti na Rusku." Nechal také dokončit plynovodní spojení s Řeckem, aby katalyzovalo alternativy k ruským zásobovacím linkám.

Petkovova vláda byla v létě svržena v parlamentním hlasování o nedůvěře. Svou roli v tom sehrály i proruské síly. Na podzim byli Petkov a Vassilev ve funkci pouze provizorně. Od té doby se země ocitla v politické slepé uličce, ale postoj k Ukrajině se poněkud změnil.

V prosinci se parlament rozhodl oficiálně povolit dodávky zbraní na Ukrajinu. "Jsme za to Bulharsku hluboce vděční," řekl Kuleba. Poznamenal však, že již viděl pokusy o torpédování tohoto rozhodnutí. "Je neuvěřitelné, jak vytrvale se tyto síly snaží přitáhnout Bulharsko na stranu agresora a rezníka."

Petkov a Vassilev se svou bezprecedentní skrytou pomocí již zapsali do historie. Se svou stranou „We Continue the Change“ chtějí znovu kandidovat v příštích volbách a pokračovat v boji za Bulharsko, které se vypořádá s korupcí starých pořádků a vydá se více na západ.

Petkov trvá na tom, že jedna věc je nezvratná: "Ukázali jsme, že svět je možný bez závislosti a strachu z Ruska."

Objevte newsletter *Brussels Playbook*

Instruktaž POLITICO, kterou si musíte přečíst o tom, co je hybnou silou dne v Bruselu, od Jakoba Hanke Vela.

**BRUSSELS
Playbook**